

árkok bontásából azonban őskori, és kelta kerámia-, őrlőkő- és agyagnehezék-töredékek, valamint szinte elhanyagolható mennyiségű császárkori és népvándorlás kori leletek származtak.

A korábbi feltáráshoz hasonlóan itt is felszínre kerültek még a II. világháborús rendszer elemei, melyek feltehetően az Attila-vonal részei voltak.

Az árokrendszerben szórványosan kora vaskori és császárkori kerámia- és őrlőkőtöredékek kerültek elő.

A lelőhely ÉNy-i negyedében nyitott szelvényekben és szondákban összesen 45, a késő bronzkori halomsíros kultúra körébe sorolható stratigráfiai egységet tártunk fel. A Budapest területén eddig csak két nagyobb lelőhelyen fellelhető kultúra településrészletén összesen 29 gödör jellegű beásás, 7 cölöplyuk, 6 árok, 1 kemence és hamusgödre, 1 tűzrakóhely és egy szórvány kőeszköz került elő. A településrészlet az ásatási terület egy részén K-Ny irányban végighúzódó homokdomb ÉNy-i lejtőjén helyezkedett el. Délnyugaton és ÉNy-on egy mára már feltöltődött, vízjárta, mocsaras terület határolja, DK-i kiterjedését meghatároztuk; ÉK-i irányban viszont szemmel láthatóan a mai erdősáv irányába húzódik.

Az objektumok négy egymástól jól elkülönülő csoportban helyezkedtek el. A mocsaras részhez közeli, és a dombtetőn előkerült gödrök, leletgazdagságuk ellenére, viszonylag sekélyek voltak. A domb aljánál elhelyezkedő objektumcsoport gödrei viszont szinte minden esetben meghaladták az 1 m-es mélységet. Gyakran több agyagos záróréteget is áttörve ásták ki őket. A megszokott kerek gödrök mellett négyszögletes gödörformák is kerültek elő ezen a területen. A szürkés agyaggal kitapasztott kör alakú kemence hamusgödre is négyszögletes volt. Három objektum mélysége a 1,5 m-t is elérte. Közülük legalább egy bizonyosan kútként szolgálhatott, alját a feltörő talajvíz miatt nem is tudtuk meghatározni. Épített kútszerkezetet egyik gödörben sem tudtunk regisztrálni.

A domboldalban előkerült csoportban több, ugyancsak meglehetősen nagyméretű és mély gödör került elő. Az 1,7, ill. 2,3 m mélységű gödröket a homokba ásták, aljuk sem agyagos záróréteget, sem a talajvízszintet nem érte el. Két esetben a félig visszatöltött gödrökben tüzelésre utaló nyomokat is regisztráltunk. Mindkét objektum leletekben meglehetősen gazdag volt. A kerámia- és állatcsontanyag mellett kövek, köztük eszközök is kerültek elő.

Az objektumcsoportok közötti üres területeken sem felszíni, sem fölbe mélyített lakóházak nyomait nem sikerült felfedeznünk. Az előkerült cölöplyukak elsősorban az itt előkerült árkokhoz kapcsolódnak.

HORVÁTH M. ATTILA

92. Bugac, Fáklyavezeték I. (KÖH 73241)

(Bács-Kiskun megye) A, Á, I

A Magyar-Horvát gázvezeték építése kapcsán 2010. április 2-án végeztünk megelőző régészeti feltárást a

HT-139 jelű lelőhely nyomvonal által érintett szakaszán. A kutatásra kijelölt terület a Bugac és Alsómonostor között húzódó műút és a vezeték nyomvonalának metszéspontjától 100 m-re ÉÉK-re található, szántóföldi környezetben, a nyomvonal 17+400 km-pontjának környezetében. Tőle D-re húzódik a Szentkút-éri csatorna. A lehumuszolt 82 m²-ből 35 m² volt régészeti objektumokkal fedett.

A gázvezeték ÉÉK-DDNy-i tengelyű szakaszához K-ről csatlakozik az építendő fáklyához vezető 230 m hosszú és 2 m széles vezeték nyomvonala, melynek területét a helyszínre érkezéskor már lehumuszolva találtuk. Ez a vezeték a fáklya 15×15 m-es munkaterületére futott be. A kivitelezési munkák régészeti megfigyelése során egy árok és egy gödör feltja mutatkozott.

A feltárást során egy a tranzitvezeték mindkét oldalán megfigyelhető, nagyobb kettős árok maradványai kerültek elő ott, ahol a tranzitvezeték és a fáklyavezeték nyomvonala találkozik. A 60–90 cm mély és ugyanilyen széles árokból állatcsontok, őrlőkő töredékei, azaz egyértelműen régészeti leletek kerültek elő. Ezek kora bizonytalan maradt. A gázvezeték nyomvonalától K-re ugyancsak bizonytalan, Árpád-kori, ill. avar jellegű kerámia került elő a szántásból. A lelőhely pontos korát csak újabb kutatások tisztázhatják. Az bizonyos, hogy a nyomvonal tüzetes átnézése során K-felé sem a nyomvonalban, sem az épülő fáklya területen újabb régészeti objektumok nyomai nem látszódtak, azaz ezen a területen szórt településszerkezettel számolhatunk. A korábban jelzett gödörszerű elszíneződés a fáklyaponthoz közel nem bizonyult objektumnak.

A leletek az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak Nagy Norbert, Takács Gábor, Tarjányi László régésztechnikusok.

PÓPITY DÁNIEL

93. Bugac, Monostori erdő K-i oldala II.

(KÖH 72665)

(Bács-Kiskun megye) B, I

A HT-116 jelű lelőhely Bugac belterületétől DK-re, a Monostori-erdő K-i szegletében, a Galambos-éri csatorna egyik ágát kísérő Zsombor-réttől DNy-ra, közvetlenül a gázvezeték mellett fekvő tanya előtt, egy kisebb É-D irányú homokdombon található.

A lelőhelyet a gázvezeték építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés során azonosították. A megelőző feltárást 2010. március 2–4. között 150 m hosszan végeztük el a gázvezeték nyomvonalában, melynek során 11 régészeti jelenség jelentkezett a szelvény teljes hosszában szétszórva, 50–120 cm mélységben a sárga homokos altalaj feletti barna, eltemetett humuszrétegben. Két hasonló jellegű, nagyméretű hulladékgödör és egy kisebb, méhkas alakú gödör feltja még a szakfelügyelet során került elő a szelvényüinktől D-re már kiásott árok

K-i oldalfalában. Az árokásás során ezek az objektumok részben megsemmisültek. A szelvényben 4 sekély gödröt, egy körárok részletét és 3, a szelvényen keresztülhaladó, K-Ny irányú, sekély árok szakaszt tártunk fel.

Az objektumok korát tekintve 9 bronzkori, kettő korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

Az objektumok betöltésében nagyon kevés leletanyagot, általában néhány durva, kézzel formált edénytöredéket találtunk. A leggazdagabb objektum egy nagyméretű hulladék gödör volt, melyből nagy mennyiségű állatcsont és kézzel formált kerámiatöredék került elő. A megelőző feltárás eredménye alapján feltételezhető, hogy a HT-116 jelű településrészlet és az attól 50–60 m-rel ÉK-re fekvő HT-11 D-i része, ahol szintén bronzkori jelenségek kerültek elő, egy lelőhelyet alkotnak.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

HERENDI ORSOLYA

94. Bugyi, Páskomi-dűlő (KÖH 73055)

(Pest megye) Á

A Bugyit Ny-ról elkerülő út nyomvonalán végzett régészeti megfigyelés során 2010. április 2-án Árpád-kori település részletét találtam. Bugyitól É-ra, a Taksonyra vezető út alatt és Ny-i oldalán, kettő egykori meder partjain helyezkedik el a lelőhely, kb. 300 m hosszán.

ZSOLDOS ATTILA

95. Bükkábrány, Vasúti-dűlő (Bánya, VI. lh.) (KÖH 50450)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Sza

A lelőhely Bükkábránytól K-re mintegy 4,8 km-re, a Csincse-patak egyik jobb oldali dombvonulatán húzódó Vasúti-dűlő D-i felén található. 2006-ban lokalizáltuk, amikor örökségvédelmi hatástanulmány tisztázta a Bükkábrányi Bánya fejlesztési területének régészeti érintettségét. 2008-ban e területre csatlakozóan vízelvezető árok („csorga”) és a H-9/5-7. sz. kutak földmunkáinak kivitelezésekor Selján Éva és Veres János tárta fel a munkaterületeket, amelynek során 82 római császárkori (szarmata) települési objektum került elő. 2010. évi ásatásunk területe ehhez illeszkedve a terepbejárással körvonalozott régészeti lelőhelyen történt.

A munkálatok első fázisában szondázó árkokkal pontosítottuk a feltárandó területet, majd a felső humuszréteg eltávolítása után további 69 régészeti jelenséget figyeltünk meg és tártunk fel. Ezek – egy újkori kábelárok kivételével – valamennyien a terepbejárásból megismert nagy kiterjedésű szarmata település ÉNy-i részéhez tartoztak. Nagyobb részük különféle tárológödör volt, közülük egyikben DK-ÉNy tájolásban bal oldalára

fektetett, felhúzott lábú, behajlított karú egyed, vállánál egy másik egyedhez tartozó koponya és egy kisgyermek (újszülött) rossz megtartású vázmaradványai voltak. A gödör leletanyagát késő szarmata korongolt szürke és téglapiros kerámia, őrlőkötőredékek, patics valamint egy kovapenge töredéke és csontfésű töredékei tették ki. Néhány mélyebb gödör kút lehetett, a lelőhely szélén feltárt árok részletek karámárokként szolgálhattak. Külső tűzhely volt a 131 sz. objektum, amelynek gödre fölé a D-i oldalon elhelyezkedő oszloplyukak tanúsága szerint tetőszerkezetet is emeltek, a gödör É-i szélén található, kerekded (110×90–100 cm-es) egyrétegű kemencének 5–8 cm magasan megmaradt a falazata. Egy másik, kisebb tüzelőhely foltja a gödör D Ny-i oldalán volt, rajta és mellette kisebb kövek feküdtek. A tűzhelyet ráásták egy méhkas alakú tárológödörre.

Az előkerült településrészlet objektumaiban viszonylag kevés leletanyagot találtunk. Ezek túlnyomó része kerámia, melyek típusai lényegében megegyeznek az alföldi késő római kori szarmata települések anyagával. Az edénytöredékek nagyobb része jól iszapolt, korongolt szürke és téglapiros kerámia, főként különféle tárolóedények maradványai. Valamivel kisebb számban találtuk az ugyancsak korongolt kavicsos kerámiát, a kézzel formált edények töredékei pedig elenyésző számban láttak napvilágot. Ugyancsak kevés az ásatáson talált állatcsont mennyisége. Az idén talált leletanyag legérdekesebb darabját a 85. sz. objektum alján találtuk, egy enyhén csonka kúpos kialakítású, kőből készült pecsételőt (M = 5,8 cm, Á = 1,2–1,7 cm). A rajta lévő mintázat ma már alig észlelhető, annyi bizonyos csupán, hogy a kisebb átmérőjű végén simára csiszolt, nagyobb átmérőjű végén az egyenetlen felületből középen egy egyenes vonalú borda emelkedik ki, melyhez talán középen egy rövidebb ferde vonal csatlakozik.

A 2010-ben feltárt településrészletet a 3. sz. vége – 5. sz. eleje közötti időszakra keltezhetjük.

Munkatársak: Lovász Emese régész, Demeter Orsolya, Nagy S. József, Nagy Zoltán és Páll Gergely ásatási technikusok.

SIMON LÁSZLÓ

96. Bükkábrány határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Kk, Kú

2010 májusában terepbejárásokat végeztünk tervezett települési szilárdhulladék lerakók rekultivációját megelőzően. A lerakók területét természetesen minden esetben kommunális hulladék fedte. Több esetben a telepek környezete is tartósan elfedett (erdő, beépítettség) volt, viszont a legtöbb szeméttelép környezetében el lehetett végezni az értékmérést. Bükkábrány területén két új lelőhelyet lokalizáltunk.

Ábrányi-tanya (KÖH 76713): Valószínűleg a középkori Felső-Ábránnyal azonosítható a lelőhely. A falu temploma, néhány faragott kő alapján, a tanya kerítése melletti kis homokbánya helyén feltételezhető.